

NOI TRACII

BULETIN CIRCULAR TRACOLOGIC
al

CENTRULUI DE STUDII ISTORICE DE LA VENETIA

Milano, Via Larga 11

Venetia, Calle Dragan 4388

Titu Maiorescu

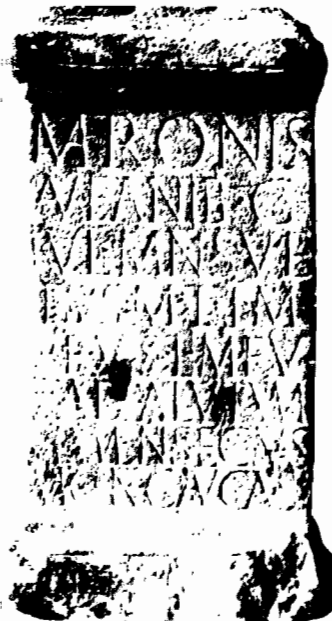
SIMPOZIONUL de „LIMBA și ISTORIE ROMANEASCA“ al Cenaclului „Titu Maiorescu“ din București

În cadrul simpozionului „Limbă și istorie românească“, organizat de „Cenaclul de literatură și artă Titu Maiorescu“ al Asociației Juriștilor din R.S.România, ale cărui lucrări s-au desfășurat la București, în cursul lunii iunie a acestui an, a avut loc prima manifestare publică de „tracologie“, adică a istoriei noastre trace. Aceasta Asociației este condusă de primul magistrat al țării, Domnul *Dr.Emilian Nucescu*, Președintele Tribunalului Suprem, personalitate de mare suprafață juridică, secondat de Domnul *Adrian Dimitriu*, secretarul general al Asociației, fost ministru al justiției și director al Institutului de Științe Juridice de pe lângă Academie.

Scopul Asociației nu este pur profesional, în sensul unei grupări sindicale pentru apărarea drepturilor și revendicărilor lor, căci numai e cazul, ci ea urmărește, în deosebi, dezvoltarea spiritului juridic în țara noastră care, în trecut ca și azi, s-a ridicat pe cele mai înalte culmi. Justiția românească s-a bucurat permanent de un mare prestigiu și autoritate.

Răsfoind filele istoriei, întâlnim în secolul al XVII-lea o mare personalitate enciclopedică de factură mondială, care s-a manifestat și pe plan juridic, pe *Nicolae Milescu Spătarul*, care a avut un prestigiu atât de mare în vremea sa, încât a fost chemat să prezideze marele tribunal ecleziastic de la Stockholm, instituit pentru tranșarea conflictului dintre biserica apuseană și cea răsăriteană. După zile de dezbateri, convins de justetea principiilor doctrinei ortodoxe, a dat câștig de cauză acesteia din urmă, cu care ocazie a scris și celebra sa lucrare „*Stella orientalis, occidentali splendens*“.

Mai aproape de timpurile noastre putem aminti pledoariile măiestrite, pline de umanitate și fină analiză sufletească ale poetului Al. Vlahuță, în perioada scurtei sale cariere juridice, sau, mai târziu, pe cele ale romancierului Ionel Teodoreanu. La fel în plăcută aducere aminte vor rămânea judecătorii cum era C.Hamangiu sau poetul Cincinat Pavelescu care, între două epigrame create ad-hoc, cu spontaneitatea

Matronenstein de la Köln

La masa prezidiului

spiritului său, împărțea dreptatea oamenilor.

În anii dintre cele două războaie mondiale a strălucit pe plan internațional figura impunătoare a lui *Nicolae Titulescu*, fost ministru de externe al țării noastre, care a urcat cele mai înalte trepte ale politicii mondiale, fiind ales și Președinte al Ligii Națiunilor.

O altă personalitate juridică românească de talie internațională a fost cea a marelui penalist *Vespasian Pella* care, pentru cunoștințele sale de specialitate, pentru capacitatea de a intui și pătrunde problemele complicate ale jurisdicției europene și extraeuropene, a ajuns judecător la Înalta Curte Internațională de la Haga. Pe plan intern, baroul avocaților a numărat în rândurile sale, după primul război mondial, figuri notorii cum erau cele ale lui *Istrate Micescu*, *G. Costa-Foru*, *Lucrețiu Pătrășcanu*, *I.G. Maurer*, ș.a. care, datorită culturii lor multilaterale și vivacității spirituale, transformau deseori dezbaterea judiciară în adevărate polemici literare, mult gustate de public.

Justiția românească dispune și azi de o pleiada de juriști, tineri și mai în vârstă care, datorită frumoasei lor culturi juridice, împletită cu cea literară, folosind toate resursele lor intelectuale și talentul oratoric, au sesizat și pătruns noul sens al spiritului juridic, atribuind un înalt rol educativ și etic acțiunii judiciare. Ei au reușit să se impună în noua societate, menținând în permanent echilibru balanța dreptății. Acești juriști merg pe linia marilor lor înaintași din secolul

al XIX-lea când, din rândurile lor s-au recrutat politicieni de frunte și făuritori ai României întregite, fiind în același timp, esteți, filozofi și critici literari, care au stimulat și îndrumat artele și literatura, cum a fost un *Mihail Kogălniceanu*, *Titu Maiorescu*, ș.a.

Iată de ce pe lângă Asociația Juriștilor din R.S. România, cu sediul în București, *Bulevardul Magheru*, a luat ființă un „Cenaclu de literatură și artă“, care nu putea să aibă un nume mai potrivit și firesc, decât pe cel al marelui om de litere și critic literar, avocatul **TITU MAIORESCU**, fost prim ministru și ministru de externe.

Azi președinția acestui cenaclu este deținută de distinsul magistrat și talentatul scriitor *Gabriel Iosif Chiuzbăian*, care cultivă artele sub diverse forme.

„Cenaclul de Literatură și Artă Titu Maiorescu“ organizează diferite manifestări lunare sau bilunare, cu comunicări și discuții, urmate deseori de programe artistice, cu recitări de poezii, ș.a.

O astfel de manifestare, cu caracter festiv, a fost și aceea cu tema „Limbă și istorie românească“, organizată în ziua de 22 iunie 1974, la sediul său de pe lângă Asociația juriștilor, prezidată de magistratul *Gabriel Iosif Chiuzbăian*, având ca invitat de onoare pe Acad.prof.Dr. **Iosif Constantin DRAGAN**, Președintele Federației Internaționale de Marketing și Președinte al Fundației Europene care-i poartă numele. Sedința a fost deschisă de Președintele Tribunalului Suprem și Președinte al Asociației Juriștilor, Domnul *Dr. Emilian Nucescu*, care a făcut prezentarea conferențiarului principal și a adresat un cald salut, dorindu-i bun venit în mijlocul lor. Din partea Cenaclului a luat, în continuare, cuvântul dl *Gabriel I. Chiuzbăian*, proclamându-l invitat de onoare al Cenaclului. A mai vorbit dl judecător *Tudor Crăciun*, vicepreședintele cenaclului, după care s-a dat cuvântul invitatului *Prof. Dr. Iosif Constantin Drăgan*.

În cadrul temei anunțate, Acad. Prof. Dr. **Drăgan** a făcut o amplă și documentată expu-

nere privind originea noastră tracă, abordînd astfel o temă de mare actualitate în momentul de față. Conferențiarul a reușit să demonstreze cum înțeleptul și viteazul popor trac, al doilea ca mărime după Indieni, după cum scrie Herodot, părintele istoriei, nu s-a pierdut în decursul mileniilor, ci trăiește și azi, în popoarele din estul și sud-estul Europei, prin Români, Bulgari, Macedoneni, Dalmați, Unguri, Cehi, Poloni, etc., care, la un loc, depășesc cifra de 75 de milioane. Avînd cu toții un substract comun trac, ei reprezintă, în cadrul unei Europe unite, o forță cu o mare pondere în această zonă.

Prin noutatea și originalitatea ideilor expuse, conferința a fost urmărită cu viu interes de selecta și numeroasa asistență, care a aplaudat îndelung pe conferențiar. A luat apoi cuvîntul președintele cenaclului Domnul *G.I. Chiuzbăian*, care a mulțumit pentru savanta expunere a invitatului de onoare și a făcut propunerea ca să i se confere Domnului *Prof. Dr. Iosif Constantin Drăgan* titlul de „membru de onoare al Cenaclului Titu Ma-

iorescu“. Întreaga asistență a acceptat propunerea cu multă însuflețire și nesfîrșite aplauze. În continuare au făcut interesante și documentate expuneri asupra limbii trace juriștii *Iordache Moldoveanu* și *Corneliu Belcin*, precum și Cercetătorul științific principal *Radu Hîncu*.

După încheierea lucrărilor, a urmat un frumos program artistic, la care și-au dat concursul artiste și artiștii *Mariella Petrescu*, *Maria Rotaru*, *Victoria Timonu*, *Ion Arcudean* și *Alexandru Repan*, care au recitat cu mult succes din versurile poetei *Tereza Maria Moriglioni Drăgan*. Ca încheiere, actrița *Mariella Petrescu* a citit o poezie improvizată de către dl procuror *Const. Eremia*, dedicată noului membru de onoare al Cenaclului, despre care ne vom ocupa într-o altă scisoare circulară.

Lucrările au luat sfîrșit într-o atmosferă sărbătorească, cu dorința unanimă ca asemenea manifestări să aibă loc, cît mai des, în viitor.

Prof. Manoil Haivas

(după informațiile primite de la dl I. Țenchea)

Informatiuni

În ziua de 15.XII.1973 a avut loc la București, în saloanele Hotelului Athenee Palace o întîlnire amicală a tracologilor amatori, prezidată de Prof. Dr. Iosif C. Drăgan, care s-a bucurat de o numeroasă participare. În expunerea inaugurală, dl Dr. I. C. Drăgan a ținut să împărtășească celor prezenți cîteva idei noi în legătură cu problema tracă, idei care ar trebui să fie însușite și de alții, apoi valorificate pe diverse planuri. Astfel se cuvine să se dea o nouă interpretare „istoriei noastre“, pe care să nu o începem din secolul XIII-lea, cum susțin dușmanii noștri, ci să respectăm realitatea că acest neam, care continuă pe Traci pe aceste meleaguri, există aici de 6.000 de ani, după cum spune Herodot; să restituim orașelor noastre vechile lor denumiri; să nu mai facem caz de ceea ce am luat noi de la alții, ci să scoatem în evidență ce și cît am dat noi altor popoare, fiindcă ci-

vilizația și cultura noastră e mai bogată și mai veche.

Valoroase contribuții au adus și alți participanți. Prof. Dr. P. Râmneanțu, care, între altele a propus organizarea unor colective de studii pentru cercetarea trecutului pe planuri multiple. Prof. Mocanu s-a referit la numărul de cuvinte din limba noastră și a vecinilor noștri, din epoca așezării lor pe locurile unde trăiesc azi, despre înstrăinarea toponimiei românești de către cercetători români (I. Jordan, ș.a.), despre toponimia românească din Slovacia, etc. Interesante probleme au fost ridicate de Dr. Petrescu în legătură cu medicina și farmacia din trecut, iar D. G. Munteanu a făcut o serie de propuneri privind organizarea studiilor tracologice, care ar trebui să cuprindă trei planuri: documentele, instrumentele de lucru și sinteza rezultatelor.

NAȘTEREA ȘI DAINUIREA UNUI POPOR

S-a luat obiceiul de a vorbi de nașterea unui popor ca de nașterea unei persoane, cu părinți bine cunoscuți, din a căror uniune a luat ființă noul născut. Prin această transpozițiune problema apare simplificată la prima vedere. În realitate ea se prezintă mult mai dificil decît se pare. Puține popoare pot indica, cu precizie, părinții lor. Nașterea popoarelor se pierde în negura vremilor și prea puține popoare din lume pot spune, cu relativă siguranță cine au fost părinții lor adevărați.

Poporul român s-a considerat privilegiat din acest punct de vedere, putînd să indice ca părinți pe Daco-Geți și pe Romani, ba chiar să precizeze și data nașterii lui: ocuparea Daciei de către împăratul Traian. Desăvîrșirea acestei nașteri e socotită terminată pe la începutul mileniului al doilea, și în mod mai precis, odată cu întemeierea Principatelor românești: Transilvania, Muntenia și Moldova.

Motivarea acestei „nașteri“ e bazată pe *amestecul de sînge*, pe *schimbarea limbii* și odată cu ea, *a numelui ca popor*, fiind adoptat acela al învingătorilor, ocupanți și colonizatori ai Daciei. Era necesară o astfel de motivare, căci străinii interesați, noii dominatori ai unor ținuturi europene, cu un curaj nefățarnic, contestau originile și rădăcinile poporului român, adînc înfipte în acel pămînt, lansînd ideea unei *veniri de undeva*, fără a preciza însă de unde și cum. Așa, de exemplu cincizeci de mii la număr, după alte socoteli foarte largi, două sute de mii de „Maghiari“, împutînați mereu prin bătălii de cotopire în Europa, după venirea lor din Mongolia, înmulțiți în mod artificial prin desnaționalizări forțate sau remunerate, s-au crezut stăpîni legali, (după cum frații lor „Mongoli“ se sințeau stăpîni ai Indiei), peste ținuturi europene, locuite de milenii de popu-

lații aborigine, care au dat naștere primelor civilizații ale continentului. Mercenari științifici plătiți, ca Rösler și alții, s-au găsit să susțină astfel de enormități. Partea cea mai dureroasă însă a fost aceea că au fost luați în serios și că s-a acceptat chiar o discuție asupra acestei probleme, pe cît de nefondată și de neserioasă, pe atît de ridicolă. Din păcate, aproape că nu este istoric sau lingvist, care să nu discute această teorie, ca o „datorie națională“, uitînd dictonul german: „Dumme Frage, keine Antwort“.

Din aceste motive teoriile despre „nașterea poporului român“, „latinitatea limbii“ și „intemeierea Principatelor“ au devenit șabloane ale istoriei Românilor, de la care nimeni, nici chiar cei mai distinși istorici, nu se abat, de teama de a fi acuzați că se îndepărtează de latinitate, atît de greu recunoscută, în secolele trecute, de occidentali, din cauza ignoranței lor absolute asupra datelor esențiale ale istoriei Europei și ale popoarelor ei.

Astăzi problema latinității limbii nu mai e pusă la îndoială, ba mai mult, este „limba romanică“, gramatical cea mai apropiată de latină și pentru înțelegerea deplină a formării celorlalte limbi neolatine, e nevoie de a studia româna. Revizuirea „nașterii“ și a „intemeierii“ statelor numite azi „române“, și traco-dace pînă ieri, nu mai prezintă nici un pericol, acum după „reînființarea Daciei“ pentru a patra oară. Azi cînd România se interesează de afacerile lumii și e prezentă cu o soluție sau un punct de vedere în orice problemă delicată privind pacea și buna înțelegere dintre popoare, nu mai e nici o primejdie de a aduce în discuție aceste aspecte ale istoriei noastre, nu spre a diminua legătura cu Roma, ci spre a o întări prin o dublă înrudire: de frați ai Romanilor și de fii ai Romei. Prin aceasta se fortifică nu numai

nexul biologic ci se dublează și legătura lingvistică, iar istoria începe cu milenii în urmă, pe un teritoriu care ne aparține, atât de amănunțit descris de primul nostru geograf Ptolomeu, pământ pe care a înflorit o civilizație mult admirată de Herodot, Platon, Aristotel și alții.

Insistența românească de a se considera popor „nou născut“ în această veche Europă, renunțând la toată istoria și geografia din trecut, e dăunătoare. Ca „noi născuți“ în jurul aului o mie, mult mai ușor pot fi puse în discuție drepturi seculare și milenare, decât ca popor trac, ce dăinuie din neolitic și care a creat prima civilizație europeană. Originea unei bune părți a orașelor noastre e străveche de 2.500 de ani, din moment ce Ptolomeu ni le prezintă și descrie ca atare, iar împăratul Adrian ridică la rangul de municipiu orașul (oppidum) Napoca, ceea ce presupune existența sa cu secole înainte. „Nașterea recentă“ a Românilor nu se poate lega de această geografie și istorie, dacă în acea epocă *nu eram născuți*. De aceea cu multa ușurință și nepăsare am acceptat nume noi orașelor noastre vechi, nume care au prea puțin de a face cu noi și sînt rezultatul influențelor străine și a dominatorilor de tristă memorie. Cu toate acestea le conservăm fără rațiune și întrerupem, în mod vădit, istoria orașelor noastre.

Ce lucruri importante ne-au dat acești invadatori, veniți flămânzi și goi, lipsiți de cultură, cu vocabular de patru pînă la cinci sute de cuvinte, cum aveau Hunii? Cîte cuvinte aveau Maghiarii la sosirea lor în Europa? Dar Slavii trăiți în stepele răsăritene, în condiții grele, ceea ce îi făcea la fel de cruzi ca și pe ceilalți, după cum ne descrie atât de impresionant Ammian Marcelino și de la care Slavi se pretinde, cu prea mare ușurință, că am luat atîtea, cînd mult mai logic era să ne întrebăm și să studiem *ce am dat noi limbii slave, portului, obiceiurilor, cîntecelor, dansurilor, alimentării, lor?*

Numai aceste simple considerațiuni

sînt deja suficiente pentru a ne întreba dacă nu e cazul să ieșim din șabloanele clasice ale istoriei românești și a da o nouă interpretare și viziune trecutului nostru! De ce să nu afundăm istoria noastră adînc în negura vremilor Europei, pe care la origine noi am creat-o în bună parte? Să ne rescriem istoria noastră adevărată, dîndu-i vechimea care i se cuvine! Culturile Cucuteni și altele de pe acest pământ la noi s-au zămislit și sînt ale noastre. Cum a noastră este civilizația și mitologia tracică, născute și făurite în cetatea naturală plină de resurse a Transilvaniei. De aici au roit surplusurile de popoare tracice continuatoare ale Pelasgilor rezultate din emogeneza indo-europeană, mai corect numită euro-indiană, căci de aici s-au întins spre est ca și spre vest, și spre sud, pînă în Asia Mica. Nerecunoscîndu-ne noi înșine acest vast patrimoniu spiritual al nostru, (ce n-ar da alții să-l aibă!) și considerîndu-ne un popor „nou născut“, renunțăm la un tezaur istoric care ne aparține, dar de care nu avem încă conștiință suficientă, întocmai cum în trecut, deși ne numeam Români, nu aveam „conștiință românească“ bine dezvoltată pînă la apariția Școlii Latiniste și reluarea legăturilor cu Roma. Aceasta a dus la unificarea poporului nostru împărțit în mai multe state, la fel ca frații Italiani, care și-au realizat unitatea exact în aceeași epocă, în secolul trecut.

Desigur că dușmanii nației românești surîd de această viziune irațională de nou născuți, care ne dezavantajează pe toate planurile. Și pe bună dreptate! Noi putem vorbi cel mult de o „renaștere“ a poporului tracodac, prin adoptarea „limbii latine clasice“, mai evolute, în locul „latinei vulgare preromane“ pe care o vorbeau și cu ea adoptarea unui nume în plus: acela de „roman“, dar tot Traci rămînem, cu toate adăogirile biologice, în procentaj redus, pe care le-am primit și asimilat dealungul secolelor.

LUCRARE DE MITOLOGIE SI FOLCLOR

de Ioan P. Bogdan

Introducere

Între operele originale și îndrăznețe ale cercetătorilor amatori, care vin să aducă dovezi noi cu privire la originea poporului român, a vechimii culturii sale, care se confundă cu cea a Europei însăși, precum și a continuității folclorului traco-dac în cel românesc, se înscrie și lucrare d-lui Ioan P. Bogdan despre „Mitologie și folclor“. Începînd cu acest număr vom publica mai multe capitole ale interesantei lucrări pentru a o aduce astfel la cunoștința cititorilor. Prin interpretarea nouă a fenomenelor culturale și a tradițiilor vechi care dăinuie pînă azi în folclorul nostru, trecutul poporului român apare într-o altă viziune. Redăm mai jos cîteva din ideile principale cuprinse în „Introducerea“ lucrării.

În prezenta lucrare, ne spune autorul, am adunat o serie de date, culese din izvoare istorice și literare antice, referitoare la un trecut proto-și preistoric al teritoriilor de la nordul Dunării de jos.

Toate aceste date sînt cunoscute din izvoarele istorice și literare ale antichității și ele au mai fost discutate de unii istorici și cercetători români, dar încă nimeni pînă azi nu le-a privit în întregul lor ansamblu și nu le-a coordonat, coroborat și confruntat cu anumite legende și tradiții aflate în folclorul românesc și nici nu a căutat a trage cele mai juste concluzii ce rezultă din acestea.

O parte din aceste date au fost abordate pentru prima dată de B.P. Hașdău în lucrarea sa „Istoria critică a Românilor“ apărută după 1870. Problemele bazate pe aceste date ridicate de Hașdău, Tocilescu și alții în secolul trecut, precum și de N. Densușianu, la începutul secolului nostru, au fost omise, în majoritatea lor, de cercetătorii români moderni din domeniile istoriei antice și arheologiei; aceste omisiuni au dus la interpretarea și prezen-

tarea cu totul diferită a trecutului proto-și preistoric al teritoriilor de la nordul Dunării de jos.

Greșeli mari, cu consecințe grave, spune în continuare autorul se pot comite nu numai prin acțiuni, dar și prin omisiuni: prin ceea ce ar fi fost absolut necesar să se spună și să se accentueze într-o anumită problemă, la momentul oportun, dar care, fie intenționat, fie din nepricepere nu s-a spus. Ne vom ocupa de aceste greșeli de omisiune, petrecute sub ochii generației noastre, în legătură cu o serie de probleme din domeniul istoriei și arheologiei, fără de care nu se poate concepe aflarea adevărului despre locurile pe care viețuiește poporul român de astăzi. Despre trecutul străbunilor noștri de baștină, de locurile pe care au trăit ei și de anumite evenimente cu răsunset universal întîmplăte pe ele, istoricii și arheologii secolului nostru nu vor să ne spună nimic, păstrînd o tăcere de mormînt.

Sunt uneori întîmplări și amintiri a căror omisiune poate fi justificată, căci ele pot fi dureroase, penibile sau chiar rușinoase; și atunci uitarea este oarecum justificată. Dar nu putem înțelege ce motive au putut să-i determine pe cercetătorii secolului nostru, a omite tocmai cele mai mărețe și esențiale dovezi, evenimente și date referitoare la trecutul îndepărtat al acestor locuri.

B.P. Hașdău, în lucrarea sa amintită mai sus, ne vorbește de munții Caucaz, de pe teritoriul de la nordul Dunării de jos în antichitate, invocînd nouă izvoare istorice și literare antice și din evul mediu. Urmărind acest Caucaz de la nordul Dunării de jos, Hașdău îi dovedește existența pe aceste locuri încă din secolul al II-lea î.e.n. și pînă în secolul al XII-lea e.n. Noi, urmărind mai înainte acest toponim al Caucazului, aflăm această numire

la scriitorul grec Apolodor (sec. II î.e.n.) care și el vorbește de un Caucaz din Scythia, unde, după legende, a fost încatenat titanul Prometeu, fiindcă a furat foc pe sub ascuns de la zei și l-a dat oamenilor. Ne întrebăm cu multă uimire de ce nu vor să ne spună nimic cercetătorii noștri despre acest Caucaz.

La fel stau lucrurile și cu altă denumire, cea a Arabiei. După Eschil, Euripide și Plaut, pe teritoriile de la nordul Dunării de jos a existat un ținut sau o țară numită Arabia, care poate fi urmărită timp de douăzeci și patru de secole.

În afară de aceste două probleme, a Caucazului și a Arabiei, mai există și o alta, mai curioasă decât cele de mai sus, cea a Kara-Vlahiei, Terra Nigra, Gaea Melaina sau „Țara Neagră“, identică cu „Vlahia Neagră“. Ce-i cu această „Țară Neagră“, unde a fost ea și de ce i s-a spus neagră? Am vrea să aflăm răspuns și la această întrebare!

Toate aceste probleme le-am cuprins în capitolele ce urmează, fiecare capitol abordând una sau mai multe din ele, în legătură cu aceste teritorii. Fenomenul românesc și cultura lui spirituală este cu mult mai veche decât ar vrea unii dintre noi să o vadă și să ne-o prezinte. Ideea „coloanei infinite“ a lui

Brîncuși, ia ființă pe aceste locuri dintr-o realitate și ea nu-i altceva decât o încercare de materializare a unei alte coloane, de care ne vorbește mitologia popoarelor antice a hiperboreilor de la nordul Dunării, a acelei Columne a cerului. Și originea baladei Miorița și a mitului meșterului Manole, trebuie să căutate, după cum arată și savantul profesor Mircea Eliade, adînc în mitologie.

Originea și existența pe aceste locuri a unei culturi și civilizații preistorice, nu poate fi dovedită cu acte sau izvoare istorice, dar e confirmată în întregime de toate ramurile folclorului românesc și al altor popoare învecinate, locuitoare pe substratul geto-traco-iliric.

Cercetători de înaltă specialitate, (ca Mircea Eliade, o.c.p.9) ș.a. ne arată că poporul român are un folclor incontestabil superior altor popoare (dovadă că și azi, la toate concursurile folclorice internaționale, cele mai multe premii le iau formațiunile românești). De aceea noi avem datoria să-l scoatem la lumină și să-l valorificăm din dragoste pentru neamul românesc, atît de nedreptățit în cursul existenței sale, și prin aceasta să schimbăm optica istorică cu privire la geneza sa.

Red.

Cap. I Muntii Caucaz de la Nordul Dunării de Jos

Între numirile toponime care se află în geografia actuală, în mitologia popoarelor antice dar și pe teren cu totul în altă parte decât unde sunt localizate azi, care au avut darul să producă haos și derută în mitologia antică și geografia actuală, este și numirea de Caucaz.

Astăzi prin această numire toponimică se înțelege masivul muntos din nordul Asiei Mici, care se întinde între Marea Caspică și cea Neagră.

Numirea aceasta este amintită aici încă de pe vremea lui Herodot (Istorie, cart.I. cap. 203 și cart. IV cap. 12), care vorbind de Marea Caspică, zice: „În ținuturile care se întind la apus de coastele acestei mări, se respiră coama Caucazului, cel mai mare și mai înalt din toți munții“.

Dar alături de acest Caucaz, dintre cele două mări din nordul Asiei Mici, mai există un alt Caucaz, pe teritoriile de la

nordul Dunării de Jos, amintit în izvoarele literare și istorice, tot cu același nume, încă din cele mai vechi timpuri și pînă în evul mediu.

Vom începe seria acestor izvoare cu unul necontestat de nimeni.

I / . Pe un monument votiv, epigrafic, din timpul împăratului Traian, aflat în Germania Federală, azi în „Muzeul de antichități romano-germane al orașului Köln“ se află următoarea inscripție:

MATRONIS/AUFANIB.C./IUL.MAN-SUE./TUS M.L.I.M./P.F.V.S.L.M.F./AD ALUTUM/FLUMEN SECUS/MONT.CAUCASI./

Acest monument epigrafic e cunoscut în muzeul din Köln sub numele de Matronenstein.

Inscripția de mai sus completată este următoarea: „Matronis Aufanibus Caius Iulius Mansuetus, Miles Legio I Minervae Piae Felicis (sau Fidelis) Votum Solvit Lu-

bens Merito Fecit (Fuit) Ad Alutum Flumen Secus Montem Caucasi“.

În traducere: „Zînelor ursitoare, Caius Iulius Mansuetus ostaş în prima legiune Minervae pia fericită, îndeplinii cu bucurie cuviosul vot, făcut la fluviul Olt lângă muntele Caucaz“.(1)

Pe această piatră, cuvintele referitoare la riul Olt şi Caucaz sunt scrise fără prescurtări, încît nu se poate ridica nici o umbră de îndoială: „..... Ad Alutum Flumen secus Mont.....Caucasi“.

Arheologul german Lersch, care publică pentru întia oară această inscripţie, constată pe baza mai multor izvoare că legiunea I Minerva a fost într-adevăr în Dacia sub împăratul Traian şi că a luat parte la luptele contra Dacilor. (2)

Din inscripţia epigrafică reiese, fără posibilitate de îndoială, că pe vremea cuceririi romane a Daciei, un ţinut muntos (Carpaţii?) de undeva din apropierea Oltului, purta numele de Caucaz.

Fiind neîncrezător în exactitatea textului acelei inscripţii, presupunînd în loc de Alutum flumen că s-ar putea afla Atlas flumen, am cerut Muzeului de Istorie şi Arheologie din Köln informaţii, care, prin bunăvoinţa Directorului Dr. Doppelfeld, a binevoit să-mi trimită o fotografie a aceluia monument votiv, prin care fotografie se verifică întru totul inscripţia reproduşă de Haşdău după Lersch, ca şi cele reproduce de N. Densuşeanu şi alţii, după Frochner.

2 /. Un alt izvor referitor la acest Caucaz îl aflăm la istoricul şi scriitorul roman Florus.

Arheologul Frochner observează că şi-n Florus, Carpaţii figurează sub numele de Caucaz.

Scriitorul roman L.A.Florus (sec. I-II e.n) în lucrarea sa „Istoria Romana“, vorbind de războiul cu Tracii zice:...”Volso a pătruns pînă în munţii Rhodope şi Caucaz. Curio a înaintat pînă în Dacia, însă s-a înspăimîntat de bezna pădurilor de acolo...”(3)

„Pus la mijloc între Rhodope şi Dunăre, Caucazul lui Florus nu poate fi decît creştetul intermediar al Balcanilor, iar nici de cum Carpaţii, ne spune Haşdău. (4)

„În analiza Munteniei sub Herodot, continuă Haşdău mai departe, ne întîmpină deja un exemplu mai vechi de omonimitate între Carpaţi şi Balcani, căroră Părintele istoriei le zice deopotrivă Hem, mărginindu-se numai a deosebi Hemul nordic de cel sudic“.

3 /. Un al treilea izvor îl aflăm la geograful-astronom Ptolomeu (sec.II. e.n.). care pune în Carpaţii răsăriteni tribul dacic

al caucoensilor.(5)

4 /. Un alt izvor îl aflăm la istoricul roman Ammian Marcelin (sec.IV e.n.). Acesta povestind invaziunea Hunilor în Dacia a cărei porţiune orientală aparţinea atunci Goţilor arată că aceştia, voină a se feri din calea năvălitorilor, s-au împărţit în două tabere: una trece Dunărea refugiindu-se pe pămîntul imperiului roman; cealaltă sub conducerea ducelui lor Atanaric, după ce în deşert a încercat să reziste pe malul apusean al Prutului, a fost silită să se retragă într-o regiune foarte muntoasă şi păduroasă, numită Caucaz: Ad Caucaalandensum locum altitudine silvarum inaccessum et montium cum suis omnibus declinavit. (6)

La Ammian, ca şi-n inscripţia epigrafică aflată în Muzeul din Köln, un teritoriu foarte muntos şi păduros de pe suprafaţa Ardealului, se numea în sec.IV e.n. Caucaz sau Cauca, căci partea a doua, *land*, în toate dialectele germane înseamnă „ţară“: Caucaz *land* „ţara Cauca“ ne spune Haşdău în lucrarea sa.

Acelaşi fapt e relatat şi de prof.G. Popa Liscăneanu, dar într-un chip mai amplu: „Goţii îngroziţi, ne spune autorul, (Ammian Marcelin n.n.) se retrag spre munţii Serrilor. (Carpaţii de azi), înalţi şi prăpăstioşi, unde împăratul neputîndu-i urmări, şi-a trimis cavaleria împreună cu cetele de jefuitori, ca să prădeze tot ce ar găsi în cale“. (7)

Note

1. B.P.Haşdău, Istoria critică a Românilor, Buc. 1874, Ed.II.p. 279, 65.
2. Spartian, Vita Adriani 3: „Secunda expeditione dacica Traianus cum (Hadrianus) prima legioni Minervae praeosuit secumque duxit“. O altă inscripţie din Fehner 152 Nr. 2: „Legato legionis I Minervae pia fidelis bello Dacico“. Alta, ibid 155 Nr. 10: „promotus ex legione I Italica in legionem I Minerviam iterum donis donatus torquibus arnulus phaleris coronavallari bello Dacico... O a treia, ibid 160 nr. 24: „legionis I Minervae pia fidelis dacica donata ad imperatore Traiani bello dacico“ etc. (Jahrbücher des Vereins von Altertums Freunden im Rheinlanden, t.5 Bonn 1884 p.316-317, la B.P. Haşdău, Ist. crit. a Rom. Ed.II, p. 279)
3. L.A.Florus, Izvoare privind Istoria României vol.I.Buc. 1964 p. 523.
4. B.P.Haşdău o.c. p. 279.
5. Ptolomeu, Indreptar Geografic, în Izvoare privind Istoria României, Vol. I. p. 543.
6. Ammian Marcelin Rerum Gest.XXI 3-4, la B.P.Haşdău o.c. p. 285, 68.

(va urma)